

Skutečně zdravá škola

Pozitivní hodnocení programu

Program Skutečně zdravá škola vychází ze zkušeností obdobného programu ve Velké Británii (Food For Life Partnership - FFL), do něhož se od roku 2005 zapojilo více než 6 500 anglických škol, které denně nabízejí 1 milion obědů dle pravidel FFL.

Pozitivní aspekty programu FFLP v oblasti společenské, ekologické a ekonomické a jeho celoškolský přístup nedávno [vzdvihnul](#) Zvláštní zpravodaj OSN pro právo na potraviny Olivier De Schutter ve zprávě [The Power of Procurement: Public Purchasing in the Service of Realizing the Right to Food](#).

Předkládáme níže pozitivní aspekty programu Food For Life, změřené nezávislými průzkumy ve Velké Británii. Lze předpokládat, že podobný pozitivní vliv bude mít také program Skutečně zdravá škola na české děti.

Program zlepšuje studijní výsledky žáků

- Po zapojení do programu Food for Life vykazovaly základní školy více než dvojnásobné hodnocení „vynikající“ v rámci evaluace Kanceláři pro hodnocení ve vzdělávání ([Ofsted rating](#)) - 37,2 % ve srovnání s 17,3 % před vstupem do programu. Ředitelé škol upozorňovali na pozitivní vliv na chování žáků, jejich pozornost ve vyučování a dosahování lepších výsledků.
- Program Food for Life představuje nejen významný nástroj boje proti dětské nadváze a obezitě, ale i cestu ke zlepšování školních výsledků. Například v jedné ze zapojených škol (Carshalton Boys Sports College, Londýn) došlo během 8 let k poklesu obezity z 10 % na 2 %. Zároveň se v témže období zlepšily výsledky studentů u závěrečných zkoušek GCSE (výsledné známky v nejvíce žádaném rozmezí A – C získalo v r. 2002 jen 35 % studentů, zatímco o 8 let později to bylo již 90 %).
- Řada výzkumů prováděná ve školách zapojených do programu ukázala, že zlepšení školní stravy s sebou přináší zlepšení chování žáků, lepší soustředění na výuku, snížení nemocnosti žáků, a tak i celkové zlepšení školních výsledků. Totéž platí například pro žáky s poruchami chování: Díky aktivitám probíhajícím venku – tj. pěstitelským pracím, návštěvám farem apod. – snižuje projevy poruch pozornosti až o 30 %.

Program zlepšuje zdraví dětí

- Program přináší pozitivní změny stravovacích návyků dětí. Podíl dětí na základních školách, které jedí pět porcí ovoce nebo zeleniny denně, se zvýšil o 5 %, tedy na 21 % (těch, kteří jedí čtyři nebo více porcí denně se zvýšil o 12 %, tedy na 49 %).
- Na základních školách, které jsou do programu Food for Life zapojeny, došlo ke zvýšení o 28 % v počtu dětí, které jedí porci ovoce či zeleniny pětkrát či vícekrát denně.
- Díky programu Food for Life se podařilo i v sociálně znevýhodněných komunitách angažovat rodiče žáků v řadě aktivit souvisejících se životem školy. V návaznosti na tento program hlásí 45 % rodičů zvýšení konzumace ovoce a zeleniny a 43 % změnu nakupovacích návyků.

Komplexní přístup

- Úspěch libovolného programu souvisejícího se změnou školního stravování ve velké míře závisí na zapojení dětí do celého procesu od přípravy určité reformy po její implementaci. Je také třeba, aby se nejednalo o izolované opatření, ale aby bylo součástí širší vize, za níž stojí všichni aktéři, tj. vedení školy, pracovníci jídelny, rodiče i děti.
- Program Food for Life podporuje zapojení celé školy a vytvoření prostředí, které bude prosazovat zdraví a pohodu všech.
- Program Food for Life zahrnuje širší aspekty stravování než jen výdej jídla ve školní jídelně v době oběda. Děti získávají lepší vztah ke zdravému stravování, především k ovoci a zelenině v případě, že si mohou samy vyzkoušet jejich pěstování například na školní zahradě. Význam mají také hodiny vaření, kde se děti učí potraviny zpracovávat. Dalším tématem je udržitelnost: Zvyšování povědomí o tom, jak jídlo vzniká a odkud pochází, napomáhají návštěvy zemědělců a chovatelů hospodářských zvířat v okolí škol. Všechny tyto znalosti a dovednosti se promítají do výběru konzumovaných

potravin a napomáhají zdravějšímu způsobu života včetně prevence vzniku obezity a s ní spjatých zdravotních problémů.

- V rámci programu se uplatňuje celostní přístup, tj. určí se potřeby, připraví se aktivity a zavedou se takové změny, které jsou v souladu s étosem školy a potřebami místní komunity. Děti se učí vařit, pěstovat zeleninu na školní zahradě, navštíví místní farmáře, aby zjistily, odkud vlastně jídlo pochází, své zkušenosti sdílejí s rodiči, kteří pak mění své stravovací návyky, vč. zvyšování podílu udržitelných potravin. Ve školních jídelnách se zlepšilo jídlo a probíhá práce s kuchaři a dalším personálem jídelny (vzdělávání, ocenění jejich práce, zvýšení jejich zapojení do života školy).

Program přináší výhody pro místní podnikatele

- Program má též pozitivní ekonomický dopad na místní komunity, a to mj. díky snahám zvyšovat podíl čerstvých, lokálně vypěstovaných potravin ve školních obědech. Každá libra investovaná do školního stravování se orgánům místní správy vrátí trojnásobně v oblasti sociální, ekonomické a ekologické. Pokud by se započítal přínos ke zlepšení zdraví či vzdělání, byla by návratnost ještě vyšší. Pozitivní vliv má program na lokální firmy (především velkoobchody a pěstitele / chovatele); z celkově vydělaných 5 milionů liber patří 3,6 milionu liber, tj. 69 % místním výrobcům.
- Počet dětí, stravujících se ve školách zapojených do programu FFL, vzrostl za dva roky o 5 procent. Vaření ve školních jídelnách se tak stává nákladově efektivnější.

Program má pozitivní dopad na životní prostředí a trvalou udržitelnost

- Program přispívá také ke snižování ekologické zátěže, jak vyplynulo ze studie Manchesterké univerzity z r. 2010: Jídla nabízená cateringovými firmami, které vaří ve školách zapojených do programu Food for Life a které v jeho rámci splnili kritéria programu, mají až o 47 % nižší dopad na životní prostředí než běžně nabízené jídelničky.
- Školy zapojené do programu postupně zvyšují podíl potravin, které lze nazvat udržitelnými (tj. většinou se jedná o produkci lokálních zemědělců a chovatelů), i potravin v biokvalitě. Jakkoliv tyto kroky mohou znamenat nárůst ceny ingrediencí (cca o 12 %), vedou ke zvýšení kvality nabízené stravy.

Zlepšené prostředí jídelny a nabídky stravování

- Po 18 - 24 měsících trvání programu Food for Life (včetně výchovy k udržitelnosti) došlo u žáků k výraznému nárůstu povědomí o udržitelnosti, což je základem pro další zdravé ovlivňující volby. Již po roce trvání programu žáci shledávali, že se zlepšilo prostředí školní jídelny (asi třetina respondentů) i kvalita jídla (přes 50 % respondentů), resp. sami žáci hodnotili nabízené jídlo jako zdravější (více než třetina respondentů).
- Rodiče žáků na základních školách hodnotili v 82 % případů školní stravu jako dobrou a v 73 % případů rodiče vnímali za poslední rok zlepšení její kvality.
- Pozitivní hodnocení programu přišlo i od rodičů studentů - středoškoláků: 42 % rodičů shledala, že během jednoho roku se jídlo ve školní jídelně zlepšilo. Přes 30 % rodičů kladně hodnotilo zlepšení prostředí školní jídelny. Asi 20 % rodičů informovalo o větším podílu sezónních, lokálních a fair trade potravin v rodinných nákupech

Zdroje:

<http://www.foodforlife.org.uk/~media/files/evaluation%20reports/good-food-for-all---may-2014.pdf>

<http://www.foodforlife.org.uk/what-is-food-for-life/commission-our-work/the-marmot-review>

http://www.foodforlife.org.uk/~media/files/evaluation%20reports/fflp_uwe-cardiff_evaluation-full-report.pdf

https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/childhoodobesity_actionplan_2014_2020_en.pdf